

КОРИСТЕЊЕ НА НОВИ ТЕХНОЛОГИИ

European Center for
Not-for-Profit Law

И НИВНОТО ВЛИЈАНИЕ НА СОБИРИТЕ:

ТЕМАТСКИ ИЗВЕШТАЈ НА ОН

Овој брифинг е резиме на Тематскиот извештај (A/HRC/44/24) на Високиот комесар за човекови права при Обединетите нации за [Влијанието на новите технологии на промоцијата и заштитата на човековите права во контекст на собири, вклучително и мирни протести](#). Извештајот е подготвен по барање на [Резолуцијата 38/11 на Советот за Човекови права](#).

КОНТЕКСТ

Последните години беа означени со масовни протести ширум светот. Структурната и институционална расна дискриминација, влошувањето на социоекономските услови, корупцијата, нееднаквоста и негирањето на други човекови права, при што пандемијата КОВИД-19 дополнително придонесува за влошување на овие прашања, сите тие ги однесоа луѓето на улиците или ги натераа да се организираат и протестираат онлајн.

ЗА ШТО СТАНУВА ЗБОР?

Извештајот:

- Ги разгледува новите технологии, вклучително и информатичката и комуникациската технологија („ИКТ“), Вештачката интелигенција („ВИ“) и алатките за надзор и нивното користење на собири и мирни протести како онлајн, така и офлајн;
- Ги осудува негативните последици од користењето на некои од овие технологии од страна на државните власти. Тоа вклучува употреба на надзор и нови, помалку смртоносни оружја - како што се солзавец, дронови и бибер-топчиња - со цел да се нарушат и растурат мирните собири;
- Формулира препораки до државите, како и до приватните бизниси со цел да се избегнат незаконски ограничувања на правото на мирен собир и сродните права, кога се во игра новите технологии.

НОВИ ТЕХНОЛОГИИ КОИ СЕ КОРИСТАТ СО ЦЕЛ ДА СЕ ОВОЗМОЖАТ СОБИРИТЕ...

Технологиите на ИКТ и ВИ станаа инструменти за остварување на правото на мирен собир бидејќи тие можат да се користат за:

- Организирање на собири, координирајќи ги и објавувајќи ги пред поголема публика (често преку мрежи на социјалните медиуми);
- Формирање мрежи и коалиции;
- Обезбедување на приватност и безбедност на комуникациите, на пр. преку енкрипција од крај до крај;

- Споделување на информации со традиционално маргинализираните групи и активисти;
- Олеснување на управувањето со собирите од страна на властите и организаторите;
- Зголемување на транспарентноста и отчетноста за прекршувања и злоупотреби кои може да настанат за време на собири (на пр., преку законска употреба на камери на телото од страна на службените лица за обезбедување, пренос во живо преку социјалните медиуми, итн.);
- Обезбедување на информации во живо за протестите што се одржуваат во некои области или правна помош за демонстрантите кои се соочуваат со апсење.

Собирите сега сè повеќе се случуваат и само онлајн, па дури и беспрекорно и онлајн и офлајн. Со тоа се отвора простор за луѓето кои не можат или не сакаат да учествуваат во физички демонстрации: на пр. лицата со попреченост или оние кои живеат во оддалечени области или се изложени на ризик од целно прогонување заради нивната раса, верувања и сексуална ориентација.

Граѓански организации имаат документирано зголемување на исклучувања на интернетот од над **30 проценти** во 2019 година, со **213** документиран случај на исклучувања во **33** земји. Извор: извештајот А за 2019 година на Access Now, Keep It On.

...И ДА СЕ УДРИ НА НИВ:

Во исто време, државите и приватните чинители користат некои од овие нови технологии со цел да го ограничат правото на мирни собири, како на физички, така и на онлајн простор:

- **Пречки во пристапот до нови технологии и онлајн информации:** на пр., блокирање на веб-страници, филтрирање на содржини поврзани со протести, затворање на онлајн сметки на ГО или активисти и исклучување на интернет;
- **Надзор на онлајн/офлајн активизам со помош на технологија со застрашувачки ефект за учеството на луѓето:** на пр., аудиовизуелни снимки на учесници на собирот, биометриска технологија за препознавање на лице за време на протести, хакирање и инфилтрација на дигитални алатки што ги користат оние кои сакаат да се соберат, пресретнување на комуникации.

Што претставува „фаќач на меѓународен идентитет на мобилни претплатници (IMSI)“?

IMSI фаќачот е уред кој го лови меѓународниот идентитет на мобилниот претплатник и Идентификатор на опрема за меѓународна мобилна станица на мобилни телефони, кои се единствени за секој мобилен телефон и SIM картички. Лесни се за носење и можат да покриваат цели градови.

Откако мобилниот телефон ќе се поврзе со таков фаќач, тој обезбедува информации кои можат да го идентификуваат корисникот, вклучувајќи ја и содржината на повиците, текстуалните пораки и посетените веб-страници. Некои влади веќе користат такви уреди за [надзор](#) на поединци кои се собираат или здружуваат со други или дури пак и да ги блокираат нивните комуникации или да им пратат застрашувачки [пораки](#). За повеќе информации, видете ја [Правната анализа на IMSI фаќачи на Privacy International](#).

- **Злоупотреба на новата технологија на „помалку смртоносно“ оружје и муниција за нарушување и растурање на собири:** на пр., електрични пиштоли – тајзер; напредни проектили со кинетичко влијание, како што се атенуирачки енергетски проектили; дронови и автономни системи кои користат солзавец и друга помалку смртоносна муниција; бибер-топчиња и фрлачи на бибер-топчиња; заслепувачко оружје; акустично оружје; и непријатни мириси. **Само 12 држави се пријавени дека имаат специфични закони кои ја регулираат нивната употреба** (Извор: <https://www.rightofassembly.info>).

ПРЕПОРАКИ ДО ДРЖАВИТЕ И ДЕЛОВНИТЕ СУБЈЕКТИ

Извештајот утврдува голем број препораки до државите и до деловните субјекти за тоа како да се усогласат со меѓународното право, особено со правото на приватност (член 17 МПГПП), слобода на изразување (член 19 МПГПП), и мирно собирање и здружување (член 21 и 22 МПГПП) и да ја исполнат својата одговорност за почитување на сите човекови права.

ДРЖАВИТЕ ТРЕБА:

- да го затворат дигиталниот јаз со обезбедување на достапен пристап до интернет;
- да избегнуваат прекини или исклучувања на интернетот;
- да обезбедат дека секое мешање во правото на приватност, вклучително и преку надзор и споделување разузнавачки информации, е во согласност со меѓународното право за човекови права и принципите на законитост, неопходност и пропорционалност;
- да промовираат и заштитат силни опции за енкрипција и анонимност на интернет и да се осигураат дека законите предвидуваат судски надзор за какво било укинување на анонимноста;
- да забранат целна и недискриминирачка употреба на технологии за надзор како онлајн, така и офлајн, користејќи ги само кога постои основано сомневање согласно законот;
- никогаш да не користат технологија за препознавање на лице со цел да ги идентификуваат оние кои мирно учествуваат во собири;
- би било идеално, да воспостават мораториум за употреба на технологија за препознавање на лице во контекст на мирни собири.

- во случаи кога алатката за препознавање на лице веќе се користи, тогаш: систематски да спроведат длабинска анализа на човековите права пред да се применат технолошки уреди за препознавање на лице и да се воспостават ефективни, независни и непристрасни механизми за надзор за употреба на технологија за препознавање на лице;
- да се воведат строги закони за приватност и заштита на податоците кои го регулираат собирањето, задржувањето, анализата и друг вид на обработка на лични податоци, вклучително и цртежи за препознавање на лице;
- кога се потпира на приватни компании за набавка или примена на овие технологии за препознавање на лице, да побара компаниите да спроведат длабинска анализа на човековите права во однос на уредите;
- ригорозно да ги примени стандардите за неопходност и пропорционалност за употреба на помалку смртоносни оружје, вклучително и воздржување од употреба на такво оружје во ситуации на контрола на толпата кои може да се решат со помалку штетни средства;
- да се обезбеди одговорност за кршење на човековите права поврзани со неправилна употреба на помалку смртоносно оружје и муниција од страна на органите за спроведување на законот во контекст на собири преку судски или вонсудски механизми, како што се истражните комисији;
- да се осигура дека истрагите за злоупотреба на помалку смртоносно оружје и муниција од страна на органите за спроведувањето на законот се ефективни, транспарентни, брзи, независни и непристрасни.

ДЕЛОВНИТЕ СУБЈЕКТИ ТРЕБА:

- да ги вложат сите напори со цел да се исполни нивната одговорност за почитување на сите човекови права, вклучително и преку целосна операционализација на [Водечките принципи за бизнис и човекови права](#). Принципите подразбираат спроведување на ефективно длабинска анализа за човековите права во нивното оперативно работење и во врска со сите човекови права, вклучително и правото на мирен собир;
- како дел од длабинската анализа, да спроведат темелна проценка на влијанието на човековите права пред извршување на која било потенцијална трансакција која вклучува технологии за надзор;
- да ги оспорат барањата за исклучување на интернетот од страна на владите;
- кога развиваат и произведуваат помалку смртоносно оружје и муниција, да обезбедат информации за специфичните ризици кои тие можат да ги предизвикаат и да бидат транспарентни за техничките спецификации, карактеристиките на дизајнот и спроведените безбедносни анализи.